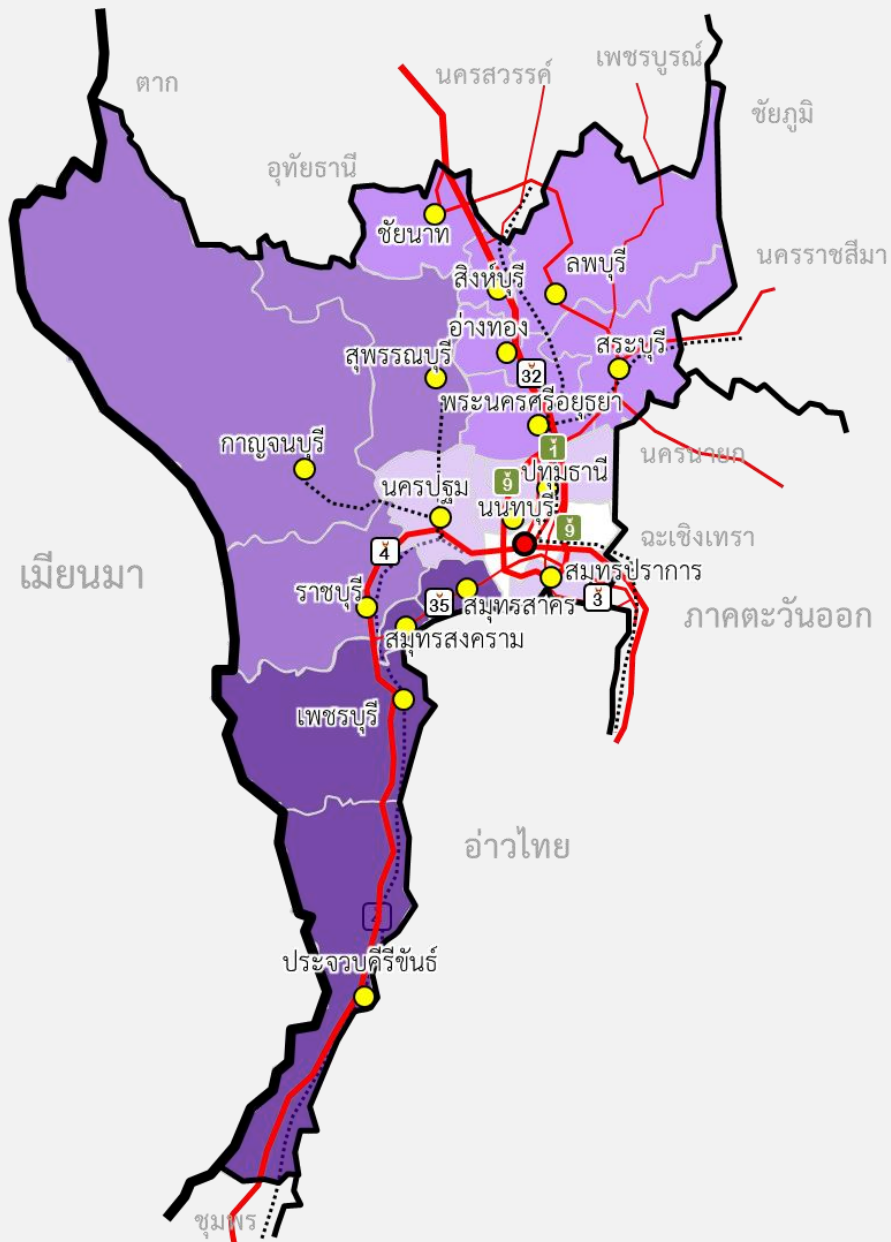

แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕

ฉบับทบทวน

พฤษภาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

	หน้า
๑. สภาพทั่วไป	๑
๑.๑ ที่ตั้ง	๑
๑.๒ พื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ	๑
๑.๓ ภูมิอากาศ	๑
๑.๔ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑
๑.๕ ทรัพยากรธรรมชาติ	๑
๒. โครงข่ายคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณูปโภค	๒
๒.๑ การคมนาคมขนส่งทางบก	๒
๒.๒ การคมนาคมขนส่งทางน้ำ	๓
๒.๓ การคมนาคมขนส่งทางอากาศ	๓
๒.๔ ด้านชายแดน	๓
๒.๕ แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างดำเนินการในภาค	๓
๒.๖ บริการสาธารณูปโภค	๔
๓. สภาพเศรษฐกิจและรายได้	๔
๓.๑ ภาพรวมเศรษฐกิจ	๔
๓.๒ เศรษฐกิจรายสาขา	๖
๓.๓ เศรษฐกิจระดับครัวเรือน	๙
๔. ประชากรและสังคม	๑๐
๔.๑ ประชากร	๑๐
๔.๒ แรงงาน	๑๑
๔.๓ การศึกษา	๑๒
๔.๔ สาธารณสุข	๑๓
๔.๕ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๑๔
๔.๖ ความอบอุ่นในชีวิตครอบครัว	๑๔
๔.๗ สถานการณ์ความยากจน	๑๔

	หน้า
๕. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ	๑๕
๕.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑๕
๕.๒ สถานการณ์ภัยพิบัติ	๑๗
๖. พื้นที่กรุงเทพมหานคร	๑๘
๗. สภาวะแวดล้อม	๑๘
๗.๑ จุดแข็ง	๑๘
๗.๒ จุดอ่อน	๑๙
๗.๓ โอกาส	๒๐
๗.๔ ภัยคุกคาม	๒๑
๘. ปัญหาและประเด็นท้าทาย	๒๑
๙. แนวคิดและทิศทางการพัฒนา	๒๒
๙.๑ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	๒๒
๙.๒ วัตถุประสงค์	๒๒
๙.๓ เป้าหมาย	๒๒
๙.๔ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๒๓
๙.๕ ยุทธศาสตร์การพัฒนา	๒๓

แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕

ฉบับบททวน

๑. สภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง ภาคกลางประกอบด้วย ๑๗ จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตติดต่อกับเมียนมาด้านตะวันตก ด้านเหนือติดกับจังหวัดอุทัยธานี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ ด้านใต้ติดกับจังหวัดชุมพร ส่วนทิศตะวันออกติดกับจังหวัดนครราชสีมา นครนายก ฉะเชิงเทรา และอ่าวไทย

๑.๒ พื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ มีพื้นที่รวม ๔๑.๑๕ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๒.๘ ของประเทศ เมื่อรวมพื้นที่กรุงเทพมหานครมีพื้นที่ ๔๒.๑๒ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๓.๑ ของประเทศ ภูมิประเทศแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ ด้านตะวันตกเป็นพื้นที่สูงบริเวณเทือกเขาถนนธงชัยและตะนาวศรีเป็นแนวยาวไปทางใต้ตามแนวพรมแดน ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่เกิดจากการทับถมของดินตะกอนที่แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสาขาต่างๆ พัดพามา สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง และตอนล่างเป็นพื้นที่ราบและที่ราบชายฝั่งทะเล

๑.๓ ภูมิอากาศ ภาคกลางมีภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน มีฝนตกปานกลาง มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดพาความชุ่มชื้นมาจากทะเลอันดามันมาสู่ภาคกลาง แต่เนื่องจากเทือกเขาถนนธงชัยและตะนาวศรีซึ่งทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ทางด้านตะวันตกของภาคจึงเป็นแนวบังลมมรสุม ทำให้พื้นที่หลังเขามีฝนตกน้อย ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ประมาณ ๑,๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี

๑.๔ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในปี ๒๕๖๑ จากพื้นที่รวม ๔๑.๑๕ ล้านไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ป่าไม้ ๑๓.๙๒ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๓๓.๘ พื้นที่ทำการเกษตร ๑๘.๐๒ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๔๓.๘ และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ ๙.๒๑ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๒๒.๔ ของพื้นที่ภาค

๑.๕ ทรัพยากรธรรมชาติ

๑.๕.๑ ดิน ดินที่พบส่วนใหญ่ในบริเวณที่ราบภาคกลาง มีลักษณะเป็นดินลุ่มน้ำหรือดินตะกอนที่แม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก และแม่กลอง พาดตะกอนโคลนตมและทรายจากบริเวณที่สูงโดยรอบมาทับถมอยู่ในบริเวณแอ่งลุ่มน้ำเป็นเวลานาน และยังพาดตะกอนใหม่มาทับถมอยู่ตลอดเวลา จากบริเวณที่เคยอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลจนกลายเป็นที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำและบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึงมายังเขตทุ่งราบเจ้าพระยา สภาพดินในภาคกลางมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันดังนี้ **ดินเหนียว**

ตำบุงเทพ เป็นดินที่มีเนื้อละเอียดเหมาะที่จะใช้เพาะปลูกข้าวหรือยกร่องปลูกมะพร้าวได้ **ดินเหนียววงครักซ์** เป็นดินเปรี้ยวที่ควรใช้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่เพื่อทำการอุตสาหกรรม เป็นลักษณะของดินที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ดินในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น **ดินร่วนกำแพงแสน** เป็นดินบริเวณขอบของที่ราบภาคกลางใช้ปลูกพืชไร่ดี และ **ดินเหนียวท่าจีน** พบในเขตที่ติดต่อกับทะเล หากยกกร่องให้สูงขึ้นสามารถปลูกมะพร้าว ผัก หรือไม้ผลอื่นๆ หรือใช้พื้นที่เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาหรือทำนาเกลือ

๑.๕.๒ แหล่งน้ำ ภาคกลางมีลุ่มน้ำที่สำคัญ ๖ ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำป่าสัก ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก โดยแม่น้ำที่สำคัญในภาคกลาง ได้แก่ (๑) แม่น้ำเจ้าพระยา แยกสาขาออกเป็นแม่น้ำ ๓ สาย คือ แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี (๒) แม่น้ำป่าสัก (๓) แม่น้ำแม่กลอง และ (๔) แม่น้ำเพชรบุรี

๑.๕.๓ ป่าไม้ ปี ๒๕๖๐ มีพื้นที่ป่าไม้ ๑๓.๔๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘ ของพื้นที่หรือร้อยละ ๑๓.๖ ของพื้นที่ป่าทั้งประเทศ ลักษณะของป่าไม้ในภาคกลางส่วนใหญ่เป็น**ป่าเบญจพรรณ** ลักษณะทั่วไปเป็นป่าโปร่ง พื้นที่ป่าไม้ไม่รกทึบ โดยมีไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิด ได้แก่ ไม้สัก ไม้มะค่า และยังมีป่าไม้ประเภทอื่นๆ ด้วย เช่น **ป่าดงดิบชื้น** ขึ้นอยู่ในที่ราบหรือบนภูเขาที่ระดับความสูงไม่เกิน ๖๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล **ป่าชายเลน** มักพบขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำลำคลอง และบริเวณรอบเกาะที่มีสภาพเป็นดินเลน และ**ป่าชายหาด** ซึ่งขึ้นคลุมดินหรือเนินทรายชายฝั่งทะเลที่ยกตัวจนน้ำท่วมไม่ถึง

๒. โครงข่ายคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณูปโภค

๒.๑ การคมนาคมขนส่งทางบก

๒.๑.๑ โครงข่ายถนน มีเส้นทางถนนสายหลักขนาดไม่ต่ำกว่า ๔ ช่องจราจรเชื่อมโยงทุกจังหวัด และโครงข่ายหลักของประเทศที่เชื่อมสู่ภาคต่างๆ แต่พื้นที่เมืองยังมีปัญหาการจราจรแออัด

๑) **ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน)** จากกรุงเทพมหานครผ่านภาคกลาง (ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ชัยนาท) ไปยังภาคเหนือ ถนนเส้นนี้บางช่วงอยู่ในโครงข่ายทางหลวงเอเชีย คือ AH๑ (หินกอง-บางปะอิน; ชัยนาท-ตาก) AH๒ (ชัยนาท-แม่สาย) AH๑๒ (สระบุรี-หินกอง)

๒) **ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ)** หรือ ทางหลวงสายสระบุรี-สะพานมิตรภาพที่หนองคาย เชื่อมโยงกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) โดยสายทางเริ่มต้นที่จังหวัดสระบุรี มุ่งเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยสิ้นสุดที่จังหวัดหนองคาย และเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชีย AH๑๒

๓) **ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ (ถนนสุขุมวิท)** จากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดสมุทรปราการไปยังภาคตะวันออก สิ้นสุดที่ด่านพรมแดนบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (เขตแดนไทย-กัมพูชา) เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชีย AH๑๒๓

๔) **ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม)** จากกรุงเทพมหานครผ่านภาคกลางไปยังภาคใต้ถึงจุดผ่านแดนถาวรสะเดา (เขตแดนไทย-มาเลเซีย) เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชีย AH๒ และ AH๑๒๓

๕) **ถนนกาญจนาภิเษก หรือ ถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร** เป็นทางเลี่ยงเมืองที่เชื่อมทางสายหลักไปสู่ทุกภาคของประเทศ เพื่อแก้ปัญหาการจราจรติดขัดในเขตกรุงเทพมหานครและ

ปริมณฑล เป็นถนนสายสำคัญที่มีเส้นทางเชื่อมต่อกันเป็นวงแหวนล้อมรอบตัวเมืองกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ รวมถึงผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย

๖) เส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor: NSEC) เชื่อมโยงระหว่างไทย เมียนมา ลาว และจีน โดยมีจุดเริ่มต้นที่จีนเข้าเขตประเทศไทยทางจังหวัดเชียงราย มีปลายทางที่กรุงเทพมหานคร และมีเส้นทางเชื่อมต่อไปยังภาคใต้

๗) เส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) เชื่อมโยงระหว่างเมียนมา ไทย กัมพูชา และเวียดนาม ประกอบด้วย เส้นทางทวาย-ทิกิ-กรุงเทพมหานคร-อรัญประเทศ-ปอยเปต-พนมเปญ-โฮจิมินห์-วังเตา ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง โดยพาดผ่านเมืองสำคัญหลายเมืองและมีการขนส่งข้ามแดนตามแนวเส้นทางในปริมาณมาก และเส้นทางทวาย-ทิกิ-บ้านพุน้ำร้อน-กรุงเทพมหานคร-เสียมราฐ-สตริงเตร็ง-ควิวอน ซึ่งเป็นเส้นทางเศรษฐกิจและท่องเที่ยวสำคัญระหว่างไทย และกัมพูชา รวมถึงเชื่อมต่อระหว่างไทยไปภาคกลางของเวียดนามผ่านกัมพูชา

๒.๑.๒ รถไฟ มีศูนย์กลางอยู่ที่สถานีกรุงเทพมหานคร หรือสถานี "หัวลำโพง" โดยเป็นระบบทางสาม ได้แก่ ช่วงสถานีรังสิต - ชุมทางบ้านภาชี และหัวหมาก - ชุมทางฉะเชิงเทรา และทางคู่ ได้แก่ ช่วงสถานีชุมทางบางซื่อ - รังสิต ชุมทางบ้านภาชี - ลพบุรี ชุมทางบ้านภาชี - ชุมทางแก่งคอย และดลิ่งชัน - นครปฐม ทางรถไฟมี ๕ สาย คือ สายเหนือ สายตะวันออกเฉียงเหนือ สายตะวันออก สายใต้ และสายแม่กลอง

๒.๑.๓ รถไฟฟ้า มีระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนเชื่อมกรุงเทพมหานคร ออกสู่พื้นที่ปริมณฑลทุกทิศทาง โดยปัจจุบันมีระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนเปิดให้บริการแล้วจำนวน ๖ เส้นทาง ประกอบด้วย ๑) รถไฟฟ้าสายสีเขียวอ่อน ช่วงหมอชิต-สำโรง ๒) รถไฟฟ้าสายสีเขียวเข้ม ช่วงสนามกีฬาแห่งชาติ - บางหว้า ๓) รถไฟฟ้าสายสีน้ำเงิน ช่วงเตาปูน - บางซื่อ - หัวลำโพง ๔) รถไฟฟ้าสายสีม่วง ช่วงบางใหญ่ - เตาปูน ๕) รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงก์ ช่วงสุวรรณภูมิ - พญาไท และ ๖) รถโดยสารด่วนพิเศษ BRT ช่วงสาทร - ราชพฤกษ์ และที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ รถไฟฟ้าสายสีแดงเข้ม ช่วงบางซื่อ-รังสิต สายสีเขียว ช่วงหมอชิต-สะพานใหม่-คูคต และสายสีชมพู ช่วงแคราย-มีนบุรี เป็นต้น

๒.๒ การคมนาคมขนส่งทางน้ำ

๒.๒.๑ การขนส่งทางลำนํ้าภายในภาค ได้แก่ เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก แม่กลอง และท่าจีน ซึ่งยังใช้ได้ไม่เต็มศักยภาพ เนื่องจากปัญหาลำนํ้าตื้นเขินในบางช่วง

๒.๒.๒ การขนส่งทางชายฝั่ง คือ ท่าเรือกรุงเทพมหานคร เป็น Feeder Port ของท่าเรือแหลมฉบัง รวมถึงมีท่าเรือ Ferry หัวหิน - พัทยา

๒.๓ การคมนาคมขนส่งทางอากาศ มีท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานดอนเมือง และอยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนรถไฟฟ้เชื่อมโยง ๓ ท่าอากาศยาน ดอนเมือง-สุวรรณภูมิ-อุตะเกา ให้เป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคอาเซียน

๒.๔ ด้านชายแดน มีด่านถาวร ๑ ด่าน คือ ด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อน จุดผ่อนปรน ๒ จุด คือ จุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขร และจุดผ่อนปรนด่านพระเจดีย์สามองค์ ที่เป็นจุดเชื่อมโยงการค้าชายแดนกับเมียนมา

๒.๕ แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างดำเนินการในภาค ได้แก่ รถไฟความเร็วสูงช่วงกรุงเทพมหานคร-โคราช รถไฟทางคู่ช่วงนครปฐม-หัวหิน หัวหิน-ประจวบคีรีขันธ์ ฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้า-แก่งคอย ลพบุรี-ปากน้ำโพ ฯลฯ ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (มอเตอร์เวย์) ๒ เส้นทาง ได้แก่ ๑) เส้นทาง

บางใหญ่-กาญจนบุรี และ ๒) เส้นทางบางปะอิน-นครราชสีมา การพัฒนารถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ รถไฟฟ้าสายสีเขียว ช่วงหมอชิต-สะพานใหม่-คูคต สายสีชมพู ช่วงแคราย-มีนบุรี รถไฟฟ้าสายสีแดงเข้ม ช่วงบางซื่อ-รังสิต สายสีเหลือง ช่วงลาดพร้าว-สำโรง และสายสีส้ม ช่วงศูนย์วัฒนธรรม-มีนบุรี

๒.๖ บริการสาธารณสุขภาค

๒.๖.๑ ไฟฟ้า ปี ๒๕๖๑ การให้บริการไฟฟ้าครอบคลุมร้อยละ ๘๖.๕ ของจำนวนครัวเรือนในภาคกลาง โดยมีทั้งการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้บริการ

๒.๖.๒ ประปา การให้บริการน้ำประปายังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง และมีปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำดิบทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในปี ๒๕๖๑ การประปาภูมิภาค (กปภ.) ซึ่งให้บริการน้ำประปารวม ๑๕ จังหวัด ยกเว้นพื้นที่ของการประปานครหลวง (กปน.) สามารถให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำ จำนวน ๑,๑๑๔,๓๕๗ ราย สัดส่วนการให้บริการในแต่ละจังหวัด อยู่ระหว่างร้อยละ ๑๐ - ๕๕ และ กปน. ซึ่งให้บริการน้ำประปาครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการ สามารถให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำ จำนวน ๒,๓๗๕,๔๙๐ ราย หรือร้อยละ ๕๔.๙ ของจำนวนครัวเรือนในพื้นที่บริการ (๔,๓๒๓,๘๔๑ ราย) ทั้งนี้ ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด

๓. สภาพเศรษฐกิจและรายได้

๓.๑ ภาพรวมเศรษฐกิจ

๓.๑.๑ ภาคกลางเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร โดยภาคกลาง (๑๗ จังหวัด) มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๑ เท่ากับ ๓,๗๒๓,๖๑๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๒.๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ เมื่อเทียบขนาดเศรษฐกิจ ปี ๒๕๕๗ กับปี ๒๕๖๑ พบว่า ภาคกลาง (๑๗ จังหวัด) มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อประเทศลดลงจากร้อยละ ๒๓.๔ เหลือร้อยละ ๒๒.๘ สำหรับกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๑.๖ เป็นร้อยละ ๓๒.๙ ภาคกลางเป็นภาคที่มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างเพียบพร้อม ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งมีแหล่งน้ำและระบบชลประทานค่อนข้างสมบูรณ์เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ และมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมา จึงมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยวและบริการ ทำให้มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงรองจากกรุงเทพมหานคร และเมื่อภาคกลางรวมกับกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๕๕.๗ ในขณะที่ภาคอื่นส่วนใหญ่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อประเทศค่อนข้างต่ำ

๓.๑.๒ โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคกลางพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด ในปี ๒๕๖๑ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๔๘.๗ (สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ ๔๓.๔ สาขาเหมืองแร่ ร้อยละ ๐.๙ สาขาการไฟฟ้า ร้อยละ ๓.๙ และสาขาการประปา ร้อยละ ๐.๔) ลดลงจากร้อยละ ๕๑.๖ ในปี ๒๕๕๗ รองลงมาคือภาคบริการ มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๔๕.๓ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๑.๔ ในปี ๒๕๕๗ และที่เหลือเป็นภาคเกษตร ร้อยละ ๖.๐ ลดลงจากร้อยละ ๗.๐ ในปี ๒๕๕๗

๓.๑.๓ อัตราการขยายตัวเฉลี่ยทางเศรษฐกิจของภาคกลางต่ำกว่าระดับประเทศ เศรษฐกิจภาคกลางมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๑) ร้อยละ ๒.๕ ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๒ และถ้าเทียบรายปีจะพบว่า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคกลาง

ส่วนใหญ่จะต่ำกว่าประเทศ ทั้งที่ภาคกลางเป็นภาคที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากเศรษฐกิจของภาคพึ่งพิงการส่งออก ดังนั้นจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการเพื่อยกระดับการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง

๓.๑.๔ ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัว (GRP Per capita) สูงกว่าระดับประเทศ ปี ๒๕๖๑ ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ ๒๕๓,๔๔๑ บาท เพิ่มขึ้นจาก ๒๒๔,๐๖๖ บาท ในปี ๒๕๕๗ และสูงกว่าระดับประเทศที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ ๒๓๖,๘๑๕ บาท แต่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๑) ร้อยละ ๒.๗ ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๓ ในช่วงเดียวกัน จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (GPP Per capita) สูงที่สุดคือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔๕๔,๙๕๓ บาท รองลงมาคือ สมุทรสาคร ๓๘๙,๘๑๘ บาท สมุทรปราการ ๓๖๖,๖๔๒ บาท และสระบุรี ๓๒๔,๘๒๐ บาท ส่วนจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดคือ สุพรรณบุรี ๑๐๗,๒๒๘ บาท ต่ำกว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔.๒ เท่า สำหรับกรุงเทพมหานคร มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว ๖๐๔,๔๒๑ บาท

ตารางที่ ๑ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของภาคกลาง

รายการ	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค					
• มูลค่า (ล้านบาท)	๓,๐๙๖,๙๑๕	๓,๒๕๒,๘๑๔	๓,๓๕๗,๓๓๑	๓,๕๓๔,๔๒๒	๓,๗๒๓,๖๑๒
• สัดส่วนต่อประเทศ (ร้อยละ)	๒๓.๔	๒๓.๗	๒๓.๐	๒๒.๘	๒๒.๘
• อัตราขยายตัวที่แท้จริง (ร้อยละ)	๐.๑	๓.๕	๑.๑	๔.๒	๓.๗
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว					
• มูลค่า (บาท/คน/ปี)	๒๒๔,๐๖๖	๒๓๑,๘๑๑	๒๓๕,๙๓๘	๒๔๓,๒๐๐	๒๕๓,๔๔๑
• อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	๐.๙	๓.๕	๑.๘	๓.๑	๔.๒
โครงสร้างการผลิต (ร้อยละ)					
• ภาคเกษตร	๗.๐	๖.๒	๕.๙	๕.๙	๖.๐
- เกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง	๗.๐	๖.๒	๕.๙	๕.๙	๖.๐
• ภาคอุตสาหกรรม	๕๑.๖	๕๑.๔	๔๙.๙	๔๙.๓	๔๘.๗
- เหมืองแร่	๐.๗	๐.๙	๑.๑	๑.๐	๐.๙
- อุตสาหกรรม	๔๖.๙	๔๖.๔	๔๔.๓	๔๓.๙	๔๓.๔
- ไฟฟ้า	๓.๖	๓.๗	๔.๐	๓.๙	๓.๙
- ประปา	๐.๔	๐.๔	๐.๕	๐.๕	๐.๔
• ภาคบริการ	๔๑.๔	๔๒.๔	๔๔.๑	๔๔.๙	๔๕.๓
- การค้าส่งค้าปลีก	๑๒.๐	๑๒.๓	๑๒.๘	๑๓.๕	๑๔.๒
- ขนส่ง	๖.๕	๖.๘	๗.๕	๗.๕	๗.๒
- การเงิน	๓.๘	๔.๐	๔.๒	๔.๐	๓.๙
- อื่นๆ	๑๙.๑	๑๙.๓	๑๙.๖	๑๙.๙	๒๐.๐

ที่มา: ประมวลจากข้อมูลของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

๓.๑.๕ พื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคกลางยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนการผลิตสูงที่สุดคือ สมุทรปราการ ร้อยละ ๒๑.๔ รองลงมาคือ พระนครศรีอยุธยา ร้อยละ ๑๑.๑ สมุทรสาคร ร้อยละ ๑๐.๙ และปทุมธานี ร้อยละ ๑๐.๘ ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคต่ำที่สุดคือ จังหวัดสมุทรสงคราม ร้อยละ ๐.๗ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า

การกระจายการพัฒนาในภาคกลางยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยจังหวัดในภาคที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคสูงคือจังหวัดในแถบปริมณฑลที่รองรับการกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาจากกรุงเทพมหานครโดยตรง และจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค ดังนั้นจำเป็นต้องรักษาพื้นที่ฐานการผลิตเดิมของภาคควบคู่กับการกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นๆ

๓.๒ เศรษฐกิจรายสาขา

๓.๒.๑ ภาคเกษตร

๑) ภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ และมีระบบชลประทานที่ดี มีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย ทำให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรหลากหลายประเภท ทั้งพืชผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ และประมง รวมทั้งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่เชื่อมโยงแหล่งผลิตสินค้าเกษตรทั้งในภาคกลาง และภาคอื่นๆ **มีสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี** มีศูนย์วิจัยข้าวตั้งอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี ลพบุรี ราชบุรี ปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ ยังมีตลาดค้าส่งค้าปลีกสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี ตลาดปลาสุพรรณ จังหวัดอ่างทอง และตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น

๒) ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร ณ ราคาประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ประมาณ ๒๒๔,๕๔๖ ล้านบาท ลดลงจาก ๒๑๖,๙๕๗ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๗ ภาคเกษตรของภาคกลางมีส่วนมูลค่างานคิดเป็นร้อยละ ๖.๐ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค และร้อยละ ๑๖.๙ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของประเทศ เมื่อพิจารณาอัตราการเติบโตเฉลี่ยในช่วง ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑) ของภาคเกษตรพบว่า ขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๐.๓ เนื่องจากรูปแบบการผลิตเป็นเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก มีปัญหาดินเสื่อมโทรม และหลายพื้นที่มักประสบปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง

๓) ภาคกลางเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศและมีแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการผลิตมากขึ้น แหล่งการทำเกษตรฯ (เกษตรและประมง) ที่สำคัญของภาคกลาง คือ จังหวัดราชบุรี มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๑๒.๕ รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี ร้อยละ ๑๒.๓ กาญจนบุรี ร้อยละ ๑๑.๑ และนครปฐม ร้อยละ ๙.๔ ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำเกษตร แม้ว่าปัจจุบันมีแรงผลักดันทางเศรษฐกิจทำให้พื้นที่เกษตรกรรมของภาคกลางลดลงไปมาก โดยแปรเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยมากขึ้น แต่ภาคกลางยังถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศแห่งหนึ่ง ทั้งทางด้านการเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ และประมง สินค้าเกษตรที่สำคัญของภาคกลางมีดังนี้

(๑) **ข้าวและพืชไร่** ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวनाปี มาก คือ จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และพระนครศรีอยุธยา **มันสำปะหลัง** จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมาก คือ จังหวัดกาญจนบุรี และลพบุรี **อ้อยโรงงาน** ปลูกมากในจังหวัดกาญจนบุรี ลพบุรี และสุพรรณบุรี **สับปะรดโรงงาน** ปลูกมากในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** ปลูกมากในจังหวัดลพบุรี และสระบุรี

(๒) **กล้วยไม้** เป็นพืชส่งออกสำคัญที่ทำรายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ โดยแหล่งผลิตกล้วยไม้ที่สำคัญของประเทศอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งจังหวัดที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตมากที่สุดของภาคและของประเทศคือ จังหวัดนครปฐม รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสาคร

(๓) **ปศุสัตว์** ได้แก่ **โคนม** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสระบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดลพบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และนครปฐม **โคเนื้อ** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ **สุกร** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดราชบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ลพบุรี สุพรรณบุรี และสระบุรี **เป็ดเนื้อ** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสระบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ลพบุรี กาญจนบุรี และราชบุรี **เป็ดไข่** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง นครปฐม ลพบุรี และพระนครศรีอยุธยา **ไก่เนื้อ** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดลพบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี และนครปฐม และ**ไก่ไข่** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม อ่างทอง และสระบุรี

(๔) **ประมง** ภาคกลางมีศักยภาพในการทำการประมงทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม โดยจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสูงที่สุดของภาค คือจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ และสมุทรสงคราม

๔) **พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคกลางสูงกว่าประเทศ** โดยมีสัดส่วนร้อยละ ๕๖.๐ ซึ่งสูงกว่าของประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๒.๕ พื้นที่ชลประทานของภาคกลาง ในปี ๒๕๖๑ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๐.๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๑ ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ

๕) **เกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก** จากข้อมูลการตรวจรับรองเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ของกรมวิชาการเกษตร ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ พบว่า ภาคกลางมีพื้นที่ได้รับการรับรองเกษตรปลอดภัยรวมทั้งสิ้น ๑๐๑,๘๙๓.๕๘ ไร่ แบ่งออกเป็นที่ยังไม่หมดอายุ ๙๘,๔๘๐.๖๕ ไร่ และที่หมดอายุ ๓,๔๑๒.๙๓ ไร่ และเกษตรอินทรีย์ ๑,๔๖๙.๙๙ ไร่ แบ่งออกเป็นที่ยังไม่หมดอายุ ๑,๔๔๗.๗๔ ไร่ และที่หมดอายุ ๒๒.๒๕ ไร่ โดยจังหวัดในภาคกลางที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยมากที่สุดคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาคือ จังหวัดปทุมธานี ราชบุรี และสุพรรณบุรี ส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ จังหวัดลพบุรี รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรี

๓.๒.๒ ภาคอุตสาหกรรม

๑) **สาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตหลักของภาค** ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรม ณ ราคาประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เท่ากับ ,๘๑๒,๔๙๓ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๑,๕๙๙,๒๘๘ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๗ โดยเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรม ๑,๖๑๖,๕๕๙ ล้านบาท สาขาเหมืองแร่ ๓๔,๕๖๖ ล้านบาท สาขาการไฟฟ้า ๑๔๔,๘๕๔ ล้านบาท และสาขาการประปา ๑๖,๕๑๕ ล้านบาท สาขาอุตสาหกรรมจึงเป็นสาขาการผลิตหลักที่สำคัญของภาคกลาง ปี ๒๕๖๑ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๔ และมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๙

๒) **สาขาอุตสาหกรรมของภาคกลางมีอัตราขยายตัวเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ** เมื่อพิจารณาการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมของภาคกลางในช่วง ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑) ที่ผ่านมา พบว่า สาขาอุตสาหกรรมของภาคกลางขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๐.๙ ในขณะที่ระดับประเทศมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๐

๓) **อุตสาหกรรมและแหล่งผลิตที่สำคัญของภาคกลางยังคงกระจุกตัวในจังหวัดปริมณฑล พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี** จังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมสูงที่สุด คือ

จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ ๒๐.๕ รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสาคร ร้อยละ ๑๗.๓ พระนครศรีอยุธยา ร้อยละ ๑๖.๕ ปทุมธานี ร้อยละ ๑๒.๖ และนครปฐม ร้อยละ ๑๑.๘ สำหรับอุตสาหกรรมสำคัญๆ ที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุดของภาคกลางคือ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาค แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ และนครปฐม รองลงมาคือ อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี ร้อยละ ๑๑.๓ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ และนครปฐม อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ ร้อยละ ๑๐.๐ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปทุมธานี อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องดื่ม ร้อยละ ๙.๒ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ร้อยละ ๗.๘ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร นครปฐม และสมุทรปราการ อุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง ร้อยละ ๗.๖ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสมุทรปราการ และอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากแร่โลหะ ร้อยละ ๖.๔ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

๔) อุตสาหกรรมของภาคกลางส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้มีคู่แข่งทางการค้าสูง และยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน คุณภาพแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เกิดปัญหามลพิษเนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรต้องหาแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน

๕) ภาคกลางเป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบันมีนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญในพื้นที่ ๑๕ แห่ง ใน ๘ จังหวัด คือ สมุทรปราการ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปู นิคมอุตสาหกรรมบางพลี ปทุมธานี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร สมุทรสาคร ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมมหาธาราชนคร นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร และนิคมอุตสาหกรรมสินสาคร พระนครศรีอยุธยา ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค (บ้านหว่า) และนิคมอุตสาหกรรมสรรัตนนคร ราชบุรี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมราชบุรี และนิคมอุตสาหกรรมวี อาร์ เอ็ม สระบุรี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมแก่งคอย และนิคมอุตสาหกรรมหนองแค เพชรบุรี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบริการไทย ไดมอนด์ ซิตี้ และประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเหล็กบางสะพาน

๓.๒.๓ การค้าชายแดน

๑) ภาคกลางเป็นภาคที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านการค้าชายแดนกับประเทศเมียนมา โดยภาคกลางมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมาทางฝั่งตะวันตก ซึ่งจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้าชายแดนที่สำคัญคือ จังหวัดกาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ปี ๒๕๖๑ ภาคกลางมีมูลค่าการค้าชายแดนรวมทั้งสิ้นประมาณ ๗๖,๗๙๒ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๖.๘ ของประเทศ ลดลงจาก ๑๑๖,๕๖๗ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๗ โดยเป็นมูลค่าการนำเข้า ๗๕,๙๕๗ ล้านบาท และส่งออก ๘๓๕ ล้านบาท ขาดดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด เนื่องจากการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากทางเมียนมาเป็นมูลค่าสูง สำหรับการค้าชายแดนของภาคกลาง ในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๑ มูลค่าการค้าชายแดนภาคกลางหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๘ ขณะที่ระดับประเทศขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔

๒) สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค โดยสินค้าส่งออกไปยังเมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ อาหารเสริมและนม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เครื่องปรุงรส น้ำมันปาล์ม เครื่องจักรการเกษตร สุกรมีชีวิต ปุ๋ย และปูนซีเมนต์ เป็นต้น และสินค้านำเข้าจากเมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ โค-กระบือมีชีวิต ไม้ไผ่ลำ อาหารทะเล และเฟอร์นิเจอร์ไม้ เป็นต้น แม้ว่าการค้าชายแดนของภาคกลางจะเป็นการนำเข้ามากกว่าส่งออก เนื่องจากต้องพึ่งพาพลังงานและพืชเกษตรที่เป็นวัตถุดิบการผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน แต่ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้

๓.๒.๔ การท่องเที่ยว

๑) จำนวนนักท่องเที่ยวของภาคกลางมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศ ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศทั้งภูเขา ป่าไม้ น้ำตก และทะเล รวมทั้งเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท แหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงของภาคกลาง ได้แก่ ชะอำ หัวหิน และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจำนวนมาก ในปี ๒๕๖๑ ภาคกลางมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือน ๖๕.๕๘ ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก ๔๖.๗๐ ล้านคน ในปี ๒๕๕๗ จังหวัดในภาคกลางที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี พระนครศรีอยุธยา และประจวบคีรีขันธ์ สำหรับอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวของภาคกลาง ในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๑ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๘.๔ สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๖.๙

๒) รายได้จากการท่องเที่ยวมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเท่ากับระดับประเทศ ในปี ๒๕๖๑ ภาคกลางมีรายได้จากการท่องเที่ยว ๑๗๑,๐๙๙ ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ ของประเทศ) เพิ่มขึ้นจาก ๑๐๖,๐๙๓ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๗ จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดในภาคกลาง คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี กาญจนบุรี และพระนครศรีอยุธยา สำหรับอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคกลางในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๑ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๑ เท่ากับระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๑ เช่นกัน

๓) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย และจำนวนวันพักและรายจ่ายของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ค่อนข้างต่ำกว่าภาคอื่น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เป็นที่รู้จัก และมีที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร จึงไม่นิยมพักค้าง สำหรับกรุงเทพมหานครมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และวัดอรุณราชวราราม เป็นต้น จากผลสำรวจสุดยอดจุดหมายปลายทางโลกของมาสเตอร์การ์ด ประจำปี ๒๕๖๑ (Mastercard Global Destination Cities Index, GDCI ๒๐๑๘) กรุงเทพมหานคร คือสุดยอดเมืองที่เป็นจุดหมายปลายทางอันดับหนึ่งของโลกที่นักท่องเที่ยวต้องการมาเยือนและพักผ่อนมากที่สุด สำหรับรายได้ท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร มีสูงถึง ๑,๐๔๐,๕๑๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖ ของประเทศ

๓.๓ เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

จากข้อมูลล่าสุดปี ๒๕๖๐ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคกลางสูงกว่าประเทศ แต่หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคกลางต่ำกว่าประเทศ และเมื่อพิจารณาแนวโน้มอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ของรายได้พบว่าสูงกว่าระดับประเทศ ส่วนอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของหนี้สินต่ำกว่าระดับประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวระหว่างรายได้กับหนี้สินเฉลี่ยต่อ

ครัวเรือนแล้ว พบว่า อัตราการขยายตัวของรายได้เฉลี่ยครัวเรือนสูงกว่าหนี้สินเฉลี่ย ดังนั้นประชากรของภาค มีแนวโน้มที่จะมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓.๓.๑ รายได้เฉลี่ยครัวเรือนของภาคกลางสูงกว่าระดับประเทศ โดยในปี ๒๕๖๐ ภาคกลาง มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน ๓๐,๖๖๐ บาทต่อเดือน สูงกว่าระดับประเทศ (๒๖,๙๔๖ บาทต่อเดือน) เพิ่มขึ้นจาก ๒๖,๘๓๐ บาทต่อเดือน ในปี ๒๕๕๖ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ร้อยละ ๑๒.๓ สูงกว่าระดับประเทศที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๑ จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดปทุมธานี ๔๑,๔๘๔ บาทต่อเดือน รองลงมาคือ นนทบุรี ๔๐,๘๖๑ บาทต่อเดือน สระบุรี ๓๕,๓๗๘ บาทต่อเดือน ราชบุรี ๓๓,๖๒๒ บาทต่อเดือน นครปฐม ๓๒,๗๖๑ บาทต่อเดือน และสมุทรสงคราม ๓๐,๑๘๓ บาทต่อเดือน ส่วนจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่ำสุดในภาค คือ จังหวัดลพบุรี ๑๙,๗๙๖ บาทต่อเดือน

๓.๓.๒ หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนของภาคกลางต่ำกว่าระดับประเทศ โดยในปี ๒๕๖๐ ภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ๖๒,๘๕๗ บาท ต่ำกว่าระดับประเทศ (๑๗๘,๙๙๔ บาท) ลดลงจาก ๖๕,๙๓๒ บาท ในปี ๒๕๕๖ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ร้อยละ ๖.๒ ต่ำกว่าระดับประเทศที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๔ จังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดปทุมธานี ๒๙๔,๙๐๑ บาท รองลงมา คือ นนทบุรี ๒๘๘,๙๔๐ บาท ชัยนาท ๒๘๖,๘๘๘ บาท และสระบุรี ๒๘๖,๔๖๐ บาท ส่วนจังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุดในภาค คือ จังหวัดสุพรรณบุรี ๔๕,๘๖๑ บาท

๔. ประชากรและสังคม

๔.๑ ประชากร

๔.๑.๑ ภาคกลางมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ข้อมูลจากกรมการปกครอง ในปี ๒๕๖๐ ภาคกลางมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑๒.๐๒ ล้านคน (ชาย ๕.๘๑ ล้านคน หญิง ๖.๒๐ ล้านคน) หรือร้อยละ ๑๘.๒ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๑๑.๕๐ ล้านคนในปี ๒๕๕๕ และอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรรวมของภาคในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๖๐ เฉลี่ยร้อยละ ๐.๙ ต่อปี สูงกว่าประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๕ โดยจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในสามลำดับแรก ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี มีจำนวนประชากร ๑.๓๑ ๑.๒๓ และ ๑.๑๓ ล้านคน ตามลำดับ การเพิ่มขึ้นของประชากรของภาคกลางส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประชากรจากภูมิภาคอื่นหรือประชากรที่ไม่มีสัญชาติอพยพมาพักอาศัยและประกอบอาชีพ

๔.๑.๒ โครงสร้างประชากรของภาคกลางเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๖ โดยปี ๒๕๕๕ ภาคกลางมีสัดส่วนผู้สูงอายุร้อยละ ๑๓.๕ เพิ่มเป็นร้อยละ ๑๖.๐ ในปี ๒๕๖๐ และในปี ๒๕๖๖ ภาคกลางจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่า ร้อยละ ๒๐ เนื่องจากคนมีความสนใจด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความก้าวหน้าทางการแพทย์ จึงทำให้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๑๖.๓ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๕.๐ ในปี ๒๕๖๐ เช่นเดียวกับประชากรวัยแรงงานที่มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๗๐.๒ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๖๙.๑ ในปี ๒๕๖๐ ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงรวมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุมากขึ้น จากประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ๔๒ คน ในปี ๒๕๕๕ เป็นประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ๔๕ คน ในปี ๒๕๖๐ และอัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ทำให้ประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุจาก ๑๙ คน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๒๓ คน

ในปี ๒๕๖๐ เพราะฉะนั้นจึงต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพและสมรรถนะกำลังแรงงาน เพื่อให้สามารถรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ เพื่อให้สามารถดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้

๔.๑.๓ ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้น ปี ๒๕๕๕ มีประชากรเมืองจำนวน ๔.๓๗ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๘ ของประชากรทั้งภาค เพิ่มขึ้นเป็น ๔.๕๕ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๗.๘ ของประชากรทั้งภาค ในปี ๒๕๖๐ หรือเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ ๐.๗๙ ต่อปี โดยจังหวัดปทุมธานีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองมากที่สุดร้อยละ ๓.๒ รองลงมา คือ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนนทบุรี มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองร้อยละ ๒.๕ และ ๐.๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒ ประชากรภาคกลาง

รายการ	ปี					
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๑๑.๕	๑๑.๕๙	๑๑.๗	๑๑.๘๕	๑๑.๙๓	๑๒.๐๒
โครงสร้างประชากร (%)						
กลุ่ม ๐-๑๔ ปี	๑๖.๓	๑๖.๐	๑๕.๘	๑๕.๕	๑๕.๒	๑๕.๐
กลุ่ม ๑๕-๕๙ ปี	๗๐.๒	๗๐.๑	๖๙.๘	๖๙.๖	๖๙.๔	๖๙.๑
กลุ่ม ๖๐+	๑๓.๕	๑๓.๙	๑๔.๔	๑๔.๙	๑๕.๔	๑๖.๐
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๔.๓๗	๔.๔๓	๔.๔๖	๔.๕๑	๔.๕๒	๔.๕๕

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔.๑.๔ ประชากรแฝงกระจุกตัวในพื้นที่ที่เป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของภาค จากข้อมูลในปี ๒๕๖๐ พบว่า กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีประชากรแฝงมากที่สุด ๒.๒๐ ล้านคน หรือ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ (๘.๐๗ ล้านคน) รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ ๘.๓๑ แสนคน นนทบุรี ๖.๐๖ แสนคน ปทุมธานี ๕.๓๘ แสนคน และสมุทรสาคร ๔.๗๕ แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓ ๗.๕ ๖.๗ และ ๕.๙ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ ตามลำดับ เนื่องจากภาคกลางและกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า และสถาบันการศึกษา ดังนั้นการให้โอกาสในการได้รับบริการจากภาครัฐทางด้านสวัสดิการ ด้านสาธารณสุข ปลอดภัย การรักษาพยาบาล และด้านอื่นๆ จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐต้องดูแลและให้บริการอย่างเท่าเทียม

๔.๒ แรงงาน

๔.๒.๑ สัดส่วนกำลังแรงงานของภาคกลางมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๖๐ ภาคกลางมีประชากรอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ๑๑.๘๙ ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อมจะทำงาน ๘.๓๖ ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๗๐.๓ ลดลงจากปี ๒๕๕๕ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๗๒.๙ ของประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป กำลังแรงงานเหล่านี้ประกอบด้วย ผู้มีงานทำ ๘.๒๕ ล้านคน ซึ่งผู้มีงานทำส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๓ อยู่ในภาคบริการ รองลงมาร้อยละ ๓๐.๑ อยู่ในภาคอุตสาหกรรม และร้อยละ ๑๖.๙ อยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยแรงงานในภาคบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๙.๖ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๕๓ ในปี ๒๕๖๐ เช่นเดียวกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๖.๘ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๓๐.๑ ในปี ๒๕๖๐ แต่แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๒๓.๖ ในปี ๒๕๕๕

เป็นร้อยละ ๑๖.๙ ในปี ๒๕๖๐ สำหรับอัตราการว่างงาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๐.๗ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑.๑ ในปี ๒๕๖๐

๔.๒.๒ แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา แรงงานระดับอาชีวศึกษามีน้อยมาก ในปี ๒๕๖๐ มีผู้มีงานทำ ๘.๒๕ ล้านคน แรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๔๒.๒ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๓๔.๓ ในปี ๒๕๖๐ แรงงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๗.๔ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๙.๑ ในปี ๒๕๖๐ ระดับมัธยมปลาย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๑ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๓.๒ ในปี ๒๕๖๐ แรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๐.๓ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๒๓.๒ ในปี ๒๕๖๐ สำหรับแรงงานระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยที่สุดแต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔.๖ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๔.๙ ในปี ๒๕๖๐ อย่างไรก็ตาม การผลิตแรงงานระดับอาชีวศึกษา ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันที่ต้องการแรงงานสายวิชาชีพจำนวนมาก

๔.๒.๓ กำลังแรงงานของภาคกลางเข้าสู่ระบบประกันสังคมลดลง โดยสัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงานลดลงจากร้อยละ ๕๕ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๔๗.๕ ในปี ๒๕๖๐ แต่ยังคงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (ร้อยละ ๓๘.๔) โดยปี ๒๕๖๐ ภาคกลางมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคม จำนวน ๓.๙๗ ล้านคนหรือร้อยละ ๔๗.๕ จังหวัดที่มีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมมากที่สุดสามจังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ที่ร้อยละ ๗๙.๗ ๖๘.๗ และ ๖๕.๑ ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ร้อยละ ๑๗.๗

๔.๒.๔ ภาคกลางต้องพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๐ มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา) ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในภาค จำนวน ๕๙๗,๐๗๑ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ จำนวน ๒๔๒,๐๘๔ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘ ของแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานทั่วประเทศ โดยจังหวัดปทุมธานี มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานมากที่สุดในภาคกลาง จำนวน ๑๖๐,๓๙๘ คน รองลงมาได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน ๑๔๙,๖๖๙ คน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ ขณะที่อัตราการเกิดลดลงและอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยทุกปี ประกอบกับแรงงานบางสาขาไม่เป็นที่นิยมของคนไทย โดยเฉพาะในกิจการประมงทะเล และแปรรูปสัตว์น้ำ ผู้ประกอบการจึงต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะแรงงานสัญชาติเมียนมา

๔.๓ การศึกษา

๔.๓.๑ คนในภาคกลางได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ ๑๕-๕๙ ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก ๘.๗ ปี ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๙.๘ ปี ในปี ๒๕๖๐ สูงกว่าภาคอื่นๆ ซึ่งระดับประเทศมีปีการศึกษาเฉลี่ย ๙.๕ ปี โดยจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดของภาค ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๑๑.๕ ๑๐.๙ และ ๑๐.๕ ปี ตามลำดับ สำหรับกรุงเทพมหานคร มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๑๑.๗ ปี

๔.๓.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยผลการสอบ O - NET ชั้น ม.๓ (๔ วิชาหลัก) ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ๓๔.๘ ลดลงจากร้อยละ ๓๖.๖ ในปี ๒๕๕๕ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๐ ในทุกวิชา เมื่อพิจารณาในรายวิชาปี ๒๕๖๐ พบว่า วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ร้อยละ ๒๖.๙ และวิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ร้อยละ ๔๙.๑ รองลงมาได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์

และภาษาอังกฤษ ร้อยละ ๓๒.๕ และ ๓๐.๗ ตามลำดับ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงกระบวนการการบริหาร วิชาการ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์มีค่าเฉลี่ยดีขึ้น

๔.๓.๓ สถาบันการศึกษามีทุกระดับ ภาคกลางมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ๔๔ แห่ง ครอบคลุมเกือบทุกจังหวัด แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ๒๔ แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน ๑๙ แห่ง และวิทยาลัย ชุมชน ๑ แห่ง และในส่วนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญและมีชื่อเสียงในระดับอุดมศึกษา จำนวน ๖๑ แห่ง แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ๓๕ แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน ๒๖ แห่ง ซึ่ง **สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาคกลางและกรุงเทพมหานครอยู่ใน ๘๐๐ อันดับแรกของโลก** จาก การจัดอันดับของ Times Higher Education (THE) ประจำปี ๒๐๑๙ คือ มหาวิทยาลัยมหิดล และติดอันดับ ที่ ๘๐๑-๑,๐๐๐ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สำหรับ ระดับมัธยมศึกษา มีโรงเรียนที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เป็นต้น

๔.๔ สาธารณสุข

๔.๔.๑ ประชาชนในภาคกลางมีโอกาสได้รับบริการสาธารณสุขที่ดีที่สุดของประเทศ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสถานพยาบาลที่ดีที่สุดและมากที่สุดของประเทศ โดยมีจำนวนโรงพยาบาลรัฐบาล จำนวน ๑,๙๓๙ แห่ง แยกเป็น โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) ๑๑๘ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) ๒๒ แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ๘ แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน ๑,๗๙๑ แห่ง และสัดส่วนแพทย์ ต่อประชากรของภาคกลางไม่รวมกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มดีขึ้น จากแพทย์ ๑ คนต่อประชากร ๒,๔๔๓ คน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๒,๐๔๖ คน ในปี ๒๕๖๐ ซึ่งจังหวัดสมุทรสาคร มีโอกาสได้รับบริการด้านสุขภาพสูงที่สุด โดยมีแพทย์ ๑ คน ต่อประชากร ๑,๒๕๒ คน รองลงมาคือ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีแพทย์ ๑ คน ต่อประชากร ๑,๔๒๓ คน และจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีแพทย์ ๑ คน ต่อประชากร ๑,๖๔๕ คน ในส่วนของกรุงเทพมหานคร มีโอกาสได้รับบริการด้านสุขภาพสูงที่สุดของประเทศ โดยมีแพทย์ ๑ คน ต่อประชากร ๖๓๐ คน มีโรงพยาบาลสังกัดโรงเรียนแพทย์ ๙ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป ๒๖ แห่ง โรงพยาบาลเฉพาะโรคและสถาบัน เฉพาะโรค ๑๓ แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุขครบทุกเขตรวม ๖๘ ศูนย์/ ๗๖ สาขา และโรงพยาบาลเอกชน ๑๐๔ แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๓ ของโรงพยาบาลเอกชนทั้งหมด

๔.๔.๒ คนในภาคกลางมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) มากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหลัก ของการเสียชีวิต อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำคัญใน ๕ โรค ได้แก่ โรคมะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง เพิ่มขึ้นจาก ๕,๐๙๗ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๖,๑๕๓ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐ โดยเฉพาะการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งซึ่งเป็นสาเหตุการตายสูงที่สุดของคนไทย พบว่า ภาคกลางมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งเพิ่มขึ้น จาก ๕๘๐ คนต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๕๕ เป็น ๗๑๗ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐ แต่สำหรับอัตราผู้ป่วยเอดส์สะสมภาคกลางมีแนวโน้มลดลงจาก ๑๒๑ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๐๒ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐

๔.๔.๓ ภาคกลางมีปัญหาการตั้งครกในวัยรุ่นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ปัญหาการตั้งครก ในวัยรุ่นของภาคกลางลดลงจาก ๕๘.๗ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปีพันคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๔๒.๘ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปีพันคน ในปี ๒๕๖๐ แต่ก็ยังเป็นอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มี อัตรา ๓๙.๖ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปีพันคน โดยจังหวัดที่มีอัตราการคลอดในหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปี สูงสุดของภาคกลาง คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร และสระบุรี ที่มีอัตรา

การคลอด ๕๙.๒ ๕๖.๓ และ ๔๙.๒ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปีพันคน ตามลำดับ ทั้งนี้ ปัญหาการตั้งครรภ์ในเด็กวัยรุ่นของภาคกลาง ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องดำเนินการป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๔ อัตราการตายของมารดาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตราการตายของทารกมีแนวโน้มลดลง โดยอัตราการตายของมารดาจากการคลอดบุตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๑๗.๕ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคนในปี ๒๕๕๕ เป็น ๒๘.๔ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน ในปี ๒๕๖๐ สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการตายของมารดา ๒๑.๘ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน โดยจังหวัดที่มีอัตราการตายของมารดาสูงสุดในภาค ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ ปทุมธานี และประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอัตราการตายของมารดา ๗๐.๕ ๕๕.๘ และ ๕๐.๘ คนต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ส่วนอัตราการตายของทารกมีแนวโน้มลดลง จาก ๖ คนต่อเกิดมีชีพพันคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๕.๘ คนต่อเกิดมีชีพพันคนในปี ๒๕๖๐ ซึ่งต่ำกว่าอัตราการตายของทารก ระดับประเทศที่มีอัตรา ๕.๙ คนต่อการเกิดมีชีพพันคน โดยจังหวัดลพบุรีมีอัตราการตายของทารกสูงสุดของภาค ๘.๗ คนต่อเกิดมีชีพพันคน รองลงมา ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดราชบุรีเท่ากับกับจังหวัดอ่างทอง มีอัตราการตายของทารก ๘.๒ และ ๗.๐ คนต่อเกิดมีชีพพันคน ตามลำดับ ในส่วนของกรุงเทพมหานคร อัตราการตายของมารดาที่มีแนวโน้มลดลงจาก ๑๔.๕ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคนในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๒.๑ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน ในปี ๒๕๖๐ ส่วนอัตราการตายของทารกมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน จาก ๖.๓ คนต่อเกิดมีชีพพันคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๖.๑ คนต่อเกิดมีชีพพันคนในปี ๒๕๖๐

๔.๕ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง ภาคกลางมีคดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจาก ๑๕๕.๕ คดี ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๖๑.๒ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐ โดยจังหวัดอ่างทองมีสัดส่วนคดีสูงสุด จำนวน ๔๐๑.๙ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี และสระบุรี มีสัดส่วนคดี ๑๙๘.๒ และ ๑๙๗.๕ คดีต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ สำหรับคดียาเสพติดก็มีแนวโน้มลดลงจาก ๘๐๑.๗ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๔๕๙.๓ คดีต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๖๐ ทั้งนี้พบคดียาเสพติดสูงสุดที่จังหวัดกาญจนบุรี ๖๓๕.๘ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมาได้แก่ จังหวัดราชบุรี และสิงห์บุรีที่มีสัดส่วนคดียาเสพติดเท่ากับ ๕๙๖.๕ และ ๕๑๘.๘ คดีต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ

๔.๖ ความอบอุ่นในชีวิตครอบครัวมีแนวโน้มดีขึ้น ในขณะที่อัตราการสมรสมีแนวโน้มลดลง โดยในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๖๐ อัตราการหย่าร้างในภาคกลางมีแนวโน้มลดลง จาก ๖.๖ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๕.๗ คู่ต่อพันครัวเรือนในปี ๒๕๖๐ โดยภาพรวมใกล้เคียงกับอัตราการหย่าร้างของทั้งประเทศ (๕.๗ คู่ต่อพันครัวเรือน) ในปี ๒๕๖๐ จังหวัดสระบุรีมีอัตราการหย่าร้างสูงสุดในภาค คือ ๙ คู่ต่อพันครัวเรือน ขณะที่จังหวัดสมุทรสาครมีอัตราการหย่าร้างน้อยที่สุด ๓.๕ คู่ต่อพันครัวเรือน ส่วนอัตราการสมรสภาคกลางมีแนวโน้มลดลงจาก ๑๖ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๒.๖ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๖๐ แต่โดยภาพรวมยังต่ำกว่าอัตราการสมรสของทั้งประเทศ (๑๓.๙ คู่ต่อพันครัวเรือน) โดยจังหวัดสระบุรีมีอัตราการสมรสสูงสุดในภาคคือ ๑๘.๑ คู่ต่อพันครัวเรือน ขณะที่จังหวัดสมุทรสาครมีอัตราการสมรสน้อยที่สุด ๘.๓ คู่ต่อพันครัวเรือน

๔.๗ สถานการณ์ความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้สูงขึ้น จำนวนคนจนหรือประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนลดลงจาก ๙๖๓.๕ พันคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๕๙๙.๒ พันคน ในปี ๒๕๖๐ เช่นเดียวกับสัดส่วนคนจนของภาคที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๗.๓ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๔.๓ ในปี ๒๕๖๐ โดยจังหวัดชัยนาทมีสัดส่วนคนจนมากที่สุดของภาค ร้อยละ ๒๖.๒ รองลงมาได้แก่ จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดกาญจนบุรี มีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๑๖.๕ และ ๑๑.๔ ตามลำดับ ส่วนสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ (Gini Coefficient) ภาคกลาง

มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๐.๓๙๔ ในปี ๒๕๕๔ เป็น ๐.๔๐๖ ในปี ๒๕๖๐ โดยจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำสูงสุดสามอันดับแรกในภาค ได้แก่ จังหวัดชัยนาท นครปฐม และสิงห์บุรี มีสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ (Gini Coefficient) เท่ากับ ๐.๕๙๒ ๐.๕๐๕ และ ๐.๔๖๙ ตามลำดับ ซึ่งเกือบทุกจังหวัดในภาคกลางมีความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น ยกเว้นจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี และลพบุรี ที่มีความเหลื่อมล้ำลดลง

๕. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

๕.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๑.๑ ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม พื้นที่ใช้ประโยชน์นอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้น ขณะที่พื้นที่เกษตรลดลง ทรัพยากรดินมีแนวโน้มเสื่อมโทรมในระดับสูง ซึ่งมีสาเหตุจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สารเคมี การแผ้วถางป่าไม้ เป็นต้น และยังมีปัญหาดินเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยปัญหาดินเปรี้ยวจัดในภาคกลางมีปริมาณเนื้อที่ ๓.๒๐ ล้านไร่ ปัญหาดินเค็มมีพื้นที่ประมาณ ๐.๔๘ ล้านไร่ พบในบริเวณพื้นที่ที่มีตะกอนน้ำทะเล น้ำกร่อย และกลุ่มจังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้กับทะเล ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

๕.๑.๒ ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่มีแนวโน้มลดลง ปริมาณน้ำท่าของภาคกลางมาจากลุ่มน้ำหลัก ๗ แห่ง (ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำสะแกกรัง ลุ่มน้ำป่าสัก ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำเพชรบุรี ลุ่มน้ำชายฝั่งตะวันตก) มีค่าเฉลี่ย ๒๔,๙๗๖ ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี จากสถิติปริมาณการเก็บกักน้ำได้ของอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคกลางจำนวน ๕ อ่าง พบว่า ปริมาณน้ำที่กักเก็บได้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๖๑ มีปริมาณลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๐.๑ ต่อปี โดยปี ๒๕๖๑ มีปริมาณน้ำกักเก็บได้จำนวน ๒๓,๕๔๒ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของความจุอ่าง เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๔.๕ จากปี ๒๕๖๐ และคิดเป็นร้อยละ ๙๔.๒ ของปริมาณน้ำท่ารายปี ขณะที่ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น จากการเพิ่มขึ้นของรอบการผลิตภาคเกษตร การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเพิ่มขึ้นของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่อง

๕.๑.๓ พื้นที่ป่าไม้ภาคกลางเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖-๒๕๖๑ พบว่า พื้นที่ป่าไม้ของภาคกลางเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๐.๐๓ ต่อปี โดยในปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่ป่าไม้ ๑๓.๙๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘ ของพื้นที่ภาค ซึ่งต่ำกว่าค่ามาตรฐานความสมดุลของระบบนิเวศ หากเปรียบเทียบกับป่าไม้ทั้งประเทศ ภาคกลางมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๑๓.๖ ของพื้นที่ป่าทั้งประเทศ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ตามมาตรฐานความสมดุลของระบบนิเวศ คือ จังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี ส่วนจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง การเพิ่มขึ้นของผืนป่าเป็นผลจากประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พื้นที่ ๓ อำเภอ รวมทั้งมีโครงการปลูกป่าอย่างต่อเนื่อง สำหรับสถานการณ์ป่าชายเลนภาคกลาง (จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๗) ลดลงร้อยละ ๙.๓ โดยปี ๒๕๕๗ ภาคกลางมีพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมดประมาณ ๖๕,๖๒๑.๙๘ ไร่ ซึ่งจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด คือ จังหวัดสมุทรสาคร น้อยที่สุด คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนกรุงเทพมหานคร ในช่วงปี ๒๕๕๖ -๒๕๖๐ มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น ๒,๔๕๓ ไร่ โดยปี ๒๕๖๐ มีพื้นที่ป่าไม้ ๓,๒๕๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ ของพื้นที่จังหวัด และพื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยลดลงร้อยละ ๒๑.๘ ต่อปี

๕.๑.๔ ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น ภาคกลางมีปริมาณขยะมากเป็นลำดับ ๒ ของประเทศ รองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๐ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นของภาคกลางเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๒ ต่อปี ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การอุปโภคบริโภคของประชาชน โดยในปี ๒๕๖๐ มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ๕.๔๐ ล้านตันต่อปี หรือ ๑๔,๗๙๘ ตันต่อวัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๔ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ จังหวัดที่มีปริมาณการเกิดขยะมากที่สุด ตามลำดับ คือ จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม และพระนครศรีอยุธยา สำหรับปริมาณขยะที่มีการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและที่นำไปใช้ประโยชน์เมื่อเทียบกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจาก รัฐบาลให้ความสำคัญกับปัญหาขยะ ส่งผลให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหาขยะ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาคกลางก็ยังคงประสบปัญหาปริมาณขยะของเสีย อันตรายที่มีแนวโน้มมากขึ้น โดยเฉพาะของเสียอันตรายจากชุมชน และมูลฝอยติดเชื้อ นอกจากนี้ ยังมีขยะ ในทะเลที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

๕.๑.๕ คุณภาพน้ำของภาคกลางยังคงอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากกว่าภาคอื่นๆ ภาคกลาง มีจำนวนแหล่งน้ำที่สำคัญอยู่ ๑๗ แห่ง ในช่วงปี ๒๕๕๖-๒๕๖๑ คุณภาพแหล่งน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยไม่มีแหล่งน้ำใดอยู่ในเกณฑ์ดีมากและเสื่อมโทรมมาก ปี ๒๕๖๑ มีแหล่งน้ำคุณภาพดีเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ ขณะที่แหล่งน้ำที่มีคุณภาพพอใช้ลดลง แม่น้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ตอนล่าง แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำสะแกกรัง สาเหตุสำคัญมาจากชุมชนเมือง พื้นที่ เกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการปศุสัตว์ที่ไม่มีระบบการจัดการของเสีย โดยเฉพาะบริเวณ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ อำเภอเมือง อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อำเภอสสามพราน อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน จังหวัด นครปฐม และอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี สาเหตุหลักเกิดจากการปล่อยของเสีย สิ่งปฏิกูลและ สิ่งโสโครกของชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม

คุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล จากสถานีตรวจวัด ๓๘ แห่ง ช่วงระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ โดยรวม ภาคกลางมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้และมีแนวโน้มดีขึ้น โดยปี ๒๕๖๐ คุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ พอใช้ เสื่อมโทรม และเสื่อมโทรมมากปรับตัวในทิศทางดีขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ในขณะที่คุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดี ปรับตัวลดลง ซึ่งบริเวณที่ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นบริเวณเสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมาก ได้แก่ บริเวณปากคลอง ๑๒ อันวา หน้าโรงงานฟอกย้อม และปากแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดสมุทรปราการ บริเวณ ปากน้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม บ้านบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปากแม่น้ำแม่กลอง จังหวัด สมุทรสงคราม และปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการปล่อยน้ำเสียของโรงงาน ฟอกย้อม แหล่งชุมชนทิ้งเศษขยะและเศษอาหาร รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและการเลี้ยงปศุสัตว์

๕.๑.๖ มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องของภาคกลาง ทั้งมลพิษที่ได้รับ ผลกระทบจากสารอินทรีย์ระเหยง่าย ก๊าซโอโซน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก ภาคกลางส่วนใหญ่พบในจังหวัดที่มี เขตประกอบการอุตสาหกรรม ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี สระบุรี ปทุมธานี อยุธยา และสมุทรสาคร ส่วนปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๑๐ ไมครอน บริเวณตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ มีแนวโน้มดีขึ้น แต่ในปี ๒๕๖๐ มีจำนวนวันที่ฝุ่นละอองสูงเกินมาตรฐานเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ และ ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุดของประเทศ สาเหตุหลักมาจากโรงปูนซิเมนต์ โรงปูนขาว โรงโม่ บด ย่อยหิน ถนอมและการบรรทุกขนส่งในพื้นที่ ส่วนพื้นที่บริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และนครปฐม) ยังคงพบปัญหาฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการจราจรที่หนาแน่น ในขณะที่สารอินทรีย์ระเหยง่ายมีแนวโน้มลดลง

๕.๒ สถานการณ์ภัยพิบัติ

๕.๒.๑ ไฟป่ามีแนวโน้มลดลง จากสถิติตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๖๑ พบว่า จำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกไฟไหม้ลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๔.๖ ต่อปี โดยปี ๒๕๖๑ พบว่า มีพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ ๑,๒๔๔ ไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๐.๐๑ ของพื้นที่ป่าภาคกลาง ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ร้อยละ ๔๗.๒ ซึ่งจังหวัดสุพรรณบุรี มีสัดส่วนไฟไหม้ป่าเมื่อเทียบกับพื้นที่ป่าไม้มากที่สุดเพียงแค่อ้อยละ ๐.๐๔ เท่านั้น โดยสาเหตุส่วนใหญ่คาดว่าจะเกิดจากการเผาไร่เพื่อกำจัดวัชพืชหรือเศษซากพืชที่เหลืออยู่ภายหลังการเก็บเกี่ยว

๕.๒.๒ สถานการณ์อุทกภัยเพิ่มขึ้น ช่วงปี ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐ ภาคกลางมีจำนวนหมู่บ้านและครัวเรือน ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปี ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ มีหมู่บ้านได้รับความเสียหายจาก ๓๐ หมู่บ้านในปี ๒๕๕๘ เป็น ๒,๗๘๓ หมู่บ้านในปี ๒๕๕๙ และ ๓,๕๖๙ หมู่บ้านในปี ๒๕๖๐ ซึ่งปี ๒๕๖๐ จังหวัดที่ได้รับความเสียหายมากที่สุด คือ จังหวัดเพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และสุพรรณบุรี ตามลำดับ สาเหตุหลักเกิดจากฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานานและน้ำป่าไหลหลาก ประกอบกับการขยายตัวของเมืองส่งผลให้ความต้องการใช้ที่ดินสำหรับปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้น

๕.๒.๓ พื้นที่ประสบภัยแล้งลดลง ภาพรวมในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (๒๕๕๖-๒๕๖๐) แนวโน้มหมู่บ้านที่ประสบภัยแล้งของภาคกลางมีจำนวนลดลง โดยปี ๒๕๖๐ มีเพียงจังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้นที่ประสบกับภัยแล้ง จำนวน ๒๙ หมู่บ้าน ๘๐๒ ครัวเรือน ซึ่งตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ จังหวัดที่ประสบภัยแล้งต่อเนื่องยังคงเป็นจังหวัดกาญจนบุรี สระบุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี และเพชรบุรี สาเหตุหลักเกิดจากภาวะฝนทิ้งช่วงส่งผลให้ปริมาณน้ำฝนที่ตกน้อยและไม่ตกในพื้นที่อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่

๕.๒.๔ การกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มดีขึ้น ภาคกลางมีจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายทะเล ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีชายฝั่งทะเลยาว ๔๖๒.๔๘ กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗ ของความยาวชายฝั่งทั้งหมด โดยปี ๒๕๖๐ ถูกกัดเซาะเป็นระยะทางรวม ๑๗.๖ กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๓.๘ ของชายฝั่งทะเลภาคกลาง ลดลงจากปี ๒๕๕๔ ที่ถูกกัดเซาะเป็นระยะทาง ๑๗๑.๒๓ กิโลเมตร โดยเป็นการกัดเซาะรุนแรง ๑๑.๖๖ กิโลเมตร ปานกลาง ๐.๘ กิโลเมตร และน้อย ๕.๑๔ กิโลเมตร โดยจังหวัดที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรง ได้แก่ สมุทรปราการ เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ตามลำดับ โดยเฉพาะสมุทรปราการที่พื้นที่ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะรุนแรงมากที่สุด สาเหตุของการกัดเซาะส่วนหนึ่งมาจากการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชนที่ขยายตัวรุกล้ำพื้นที่ชายฝั่ง และการบุกรุกทำลายป่าชายเลน ซึ่งเป็นผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่ง สำหรับกรุงเทพมหานคร ปี ๒๕๖๐ พื้นที่การกัดเซาะได้รับการแก้ไขปัญหาเรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคกลางไม่รวมกทม.

รายการ	ปี					
	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
ปริมาณน้ำในอ่างน้ำขนาดใหญ่ ๕ อ่าง (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม) ล้าน ลบ.ม.	๒๓,๕๕๘	๒๓,๖๒๓	๑๙,๑๑๔	๑๘,๖๕๖	๒๐,๕๔๒	๒๓,๕๒๖
พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)	๑๓.๘๓	๑๓.๘๖	๑๓.๙๑	๑๓.๙๑	๑๓.๙๒	๑๓.๙๒
จำนวนครั้งการเกิดไฟไหม้ป่า	๓๐๑	๓๖๖	๓๒๕	๔๑๓	๒๑๐	๑๔๒
จำนวนพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ (ไร่)	๒,๙๗๐	๓,๗๐๐	๔,๕๑๕	๖,๓๒๖	๒,๓๕๗	๑,๒๔๔
ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	๔.๙๘	๕.๒๐	๕.๒๕	๕.๖๒	๕.๔๐	
ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ (ล้านตัน/ปี)	๐.๘๙	๑.๑๙	๑.๓๕	๒.๒๑	๒.๓๔	
หมู่บ้านที่รับผลกระทบจากอุทกภัย (แห่ง)	๑,๒๗๑	๕๙๙	๓๐	๒,๗๘๓	๓,๕๖๙	
หมู่บ้านที่รับผลกระทบจากภัยแล้ง (แห่ง)	๑,๒๘๒	๑,๑๓๑	๑,๔๗๙	๑,๘๖๑	๒๙	

๖. พื้นที่กรุงเทพมหานคร

๖.๑ กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีประชากรตามทะเบียนราษฎรประมาณ ๕.๗ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ ของประเทศ ตั้งอยู่บนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านและแบ่งเมืองออกเป็น ๒ ฝั่ง คือ ฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี โดยกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งหมด ๑,๕๖๘.๗๓๗ ตารางกิโลเมตร กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษของประเทศไทย

๖.๒ กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญยังคงกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีสัดส่วนการผลิตสูงสุดที่ปี ๒๕๖๑ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ ๕,๓๘๖,๘๐๓ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙ ของประเทศ เศรษฐกิจพึ่งพิงภาคบริการสูงถึงร้อยละ ๘๗.๒ จึงเป็นศูนย์รวมธุรกิจบริการที่สำคัญของประเทศ มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคบริการคิดเป็นร้อยละ ๔๘.๒ ของประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนการผลิตสาขาการค้า ร้อยละ ๔๖.๗ ของประเทศ สาขาการเงิน ร้อยละ ๖๑.๐ และสาขาการขนส่ง ร้อยละ ๔๑.๘

๖.๓ ปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัญหาการจราจรแออัด ปัญหาสิ่งแวดล้อม (น้ำเสีย ขยะ) ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากพื้นที่ส่วนมากในกรุงเทพมหานครเป็นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่บนพื้นที่บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๑.๕๐-๒ เมตร โดยมีความลาดเอียงจากทิศเหนือสู่อ่าวไทยทางทิศใต้ และเฉพาะลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างจะอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๑.๕๐ เมตร ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมบ่อยครั้งในช่วงฤดูมรสุม

๗. สภาวะแวดล้อม

ภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีที่ตั้ง ลักษณะภูมิสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจ ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ดังนี้คือ

๗.๑ จุดแข็ง

๗.๑.๑ เป็นที่ตั้งของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีผู้เดินทางมาเยือนมากที่สุดในโลก (Global Destinations Cities Index) เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร พระบรมมหาราชวัง และถนนข้าวสาร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพร้อม ทำให้รายได้ท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครสูงถึงร้อยละ ๓๘.๓ ของประเทศ และในปี ๒๕๖๐ กรุงเทพมหานคร ติดอันดับเมืองท่องเที่ยวที่มีผู้เดินทางมาเยี่ยมเยือนมากที่สุดในโลก

๗.๑.๒ เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ ศูนย์กลางเศรษฐกิจและธุรกิจสำคัญของประเทศ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของกระทรวง กรม ตลาดหลักทรัพย์ สถาบันการเงิน ธุรกิจ และการค้าชั้นนำของประเทศ

๗.๑.๓ เป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาชั้นนำทุกระดับ และสถาบันวิจัยและพัฒนาที่มีความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์และบุคลากรการวิจัย โดยมีมหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยและพัฒนาที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก

๗.๑.๔ เป็นที่ตั้งของสถานพยาบาลที่ดีที่สุดและมากที่สุดของประเทศ โดยมีศูนย์การแพทย์ชั้นนำ และสถาบันการแพทย์เฉพาะทางที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก

๗.๑.๕ เป็นฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมส่งออกและแหล่งจ้างงานหลักของประเทศ ซึ่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของภาค ได้แก่ วัสดุก่อสร้าง ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ในจังหวัด สระบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สมุทรปราการ รวมถึงอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารทะเล จังหวัดสมุทรสาคร อุตสาหกรรมไก่เนื้อ จังหวัดลพบุรี และอุตสาหกรรมสับประรด กระบอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๗.๑.๖ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของประเทศและภูมิภาคอาเซียน โดยมีการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมขนส่งอย่างเพียงพอพร้อมและทันสมัย สามารถอำนวยความสะดวกในการ คมนาคมขนส่งที่ครอบคลุมการเชื่อมโยงระหว่างเมือง ระหว่างภาค และระหว่างประเทศมากกว่าภาคอื่นๆ ทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ

๗.๑.๗ เป็นแหล่งรวมของแม่น้ำสายสำคัญและมีพื้นที่ลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ที่มีความอุดม สมบูรณ์ มีพื้นที่ชลประทานมากที่สุดเป็น “อู่ข้าว อู่น้ำ” ของประเทศ โดยมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานคิดเป็น ร้อยละ ๓๐.๕ ของพื้นที่ชลประทานทั่วประเทศ

๗.๑.๘ เป็นศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ เนื่องจากมีตลาดค้าส่งค้าปลีก สินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี ตลาดปลาสุพรรณบุรี จังหวัดอ่างทอง และตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น

๗.๑.๙ เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่และระบบ ชลประทานที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีลักษณะการผลิตที่โดดเด่นและแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ภาคกลาง ตอนบน เป็นแหล่งผลิตข้าวและพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ภาคตะวันตกเป็นแหล่งผลิต สับประรด มะพร้าว และไม้ผล นอกจากนี้ ภาคกลางยังเป็นแหล่งผลิต โคนม-โคนม เนื้อ สุกร และไก่ รวมทั้งยังมี พื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมแก่การทำประมงน้ำลึก และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลที่สำคัญของประเทศ

๗.๑.๑๐ มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย โดยมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ชะอำ และหัวหิน เป็นต้น นอกจากนี้ ภาคกลางยังมีพื้นที่อีกหลายแห่งที่มีสภาพภูมิอากาศและธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว และบริการเชิงสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการที่พักแบบ Long Stay / Home Stay การบริการสปา การดูแลผู้สูงอายุ การบริการสุขภาพ นวดแผน ไทย สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และอาหารสุขภาพ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย ทัวร์ป่า ฯลฯ

๗.๑.๑๑ เป็นพื้นที่ในแนวเส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) เชื่อมโยงระหว่างเมียนมา ไทย กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง โดยพาดผ่านเมืองสำคัญหลายเมืองและมีการขนส่งข้ามแดนตามแนวเส้นทางในปริมาณมาก จึงเป็นเส้นทาง เศรษฐกิจและท่องเที่ยวสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างไทย เมียนมา และกัมพูชา รวมถึงเชื่อมต่อไปยังเวียดนามได้

๗.๒ จุดอ่อน

๗.๒.๑ พื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตและขยายตัวของเมืองสูง ประสบปัญหาที่กระทบต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ปัญหาจราจรแออัด ปัญหาฝุ่นละอองจากการจราจร ที่หนาแน่น ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งปัญหา ความเสี่ยงภัยการก่อการร้าย เป็นต้น

๗.๒.๒ ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมก่อสร้าง จึงเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๑๐ ไมครอน มากที่สุดของประเทศ

๗.๒.๓ พื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ลดลง จากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมรุกล้ำพื้นที่เกษตร และเป็นการทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ยังมีการใช้สารเคมีจำนวนมาก

๗.๒.๔ ปัญหาการเชื่อมต่อระหว่างโครงข่ายถนนกับระบบการขนส่งอื่นๆ มีน้อย ทำให้ไม่ประหยัดและมีต้นทุนสูง เนื่องจากภาคกลางมีการพัฒนาโครงข่ายถนนเป็นจำนวนมาก ขณะที่การพัฒนาโครงข่ายรถไฟและท่าเรือเพื่อใช้ขนส่งสินค้ายังมีน้อย

๗.๒.๕ ทักษะกำลังแรงงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของภาค ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนา ทำให้ขาดแคลนแรงงานที่มีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกได้ โดยเฉพาะในภาคการผลิตที่มีการใช้ทุนและเทคโนโลยีอย่างเข้มข้น

๗.๒.๖ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และชุมชนเมือง โดยไม่มีการดำเนินมาตรการควบคุม และบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ได้แก่ คุณภาพแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าจีนตอนล่าง เสื่อมโทรมลง คุณภาพดินเสื่อมโทรมลง ป่าไม้และป่าชายเลนถูกบุกรุกทำลาย และความสมบูรณ์ของทรัพยากรชายฝั่งลดลง เป็นต้น

๗.๒.๗ การพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีเดิม และมีการใช้แรงงานเข้มข้น จึงสร้างมูลค่าเพิ่มได้ต่ำ

๗.๒.๘ การท่องเที่ยวกระจุกตัวในกรุงเทพมหานคร และบางจังหวัด เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวรอบนอกไม่เป็นที่รู้จักและขาดความพร้อมจึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างในพื้นที่ได้

๗.๒.๙ ผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีอัตราการะงับเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็ก และวัยแรงงาน มีแนวโน้มลดลง

๗.๓ โอกาส

๗.๓.๑ การเปิดเสรีการค้าและการลงทุนกับประเทศกลุ่ม CLMV จะเป็นโอกาสในการขยายตลาดส่งออกสินค้าอาหารและอุตสาหกรรมมากขึ้น รวมทั้งชักจูงนักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่ภาคกลางเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความพร้อมทั้งในด้านทำเลที่ตั้ง ระบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการสังคม

๗.๓.๒ การพัฒนาความเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกตามแนวเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) จะเป็นโอกาสในการเพิ่มการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

๗.๓.๓ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี จะเป็นโอกาสในการปรับกระบวนการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน และราคา

๗.๓.๔ โครงสร้างประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้กับสินค้าและบริการใหม่ ที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การขยายตัวของตลาดอาหารสุขภาพ สมุนไพร และการแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุ

๗.๓.๕ กระแสการรักษาสุขภาพและความนิยมธรรมชาติที่ขยายตัวไปทั่วโลก ช่วยสร้างกระแสความนิยมบริโภคสินค้าเชิงอนุรักษ์และสินค้าสุขภาพ ขณะเดียวกันช่วยให้เกิดความตระหนักในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

๗.๓.๖ แผนงานโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่างภาค จะเป็นโอกาสในการเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ระหว่างภาค

๗.๔ ภัยคุกคาม

๗.๔.๑ สินค้าราคาถูกของประเทศอื่นที่ต้นทุนถูกกว่าเข้ามาตีตลาด ส่งผลให้สูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาด และนักลงทุนต่างชาติย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเหล่านั้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า ซึ่งสินค้าของภาคกลางที่ได้รับผลกระทบ เช่น ข้าว เสื้อผ้า ผลไม้ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๗.๔.๒ ภัยก่อการร้ายข้ามชาติที่มีแนวโน้มการก่ออาชญากรรมในเขตเมือง ซึ่งเป็นอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งกระทบต่อเศรษฐกิจ ทำให้นักธุรกิจหรือผู้ประกอบการที่สนใจจะเข้ามาลงทุนขาดความเชื่อมั่น

๗.๔.๓ มาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรฐานการผลิตสินค้า มาตรฐานด้านความสะอาด และสุขอนามัย โดยได้มีการตั้งกฎเกณฑ์ในการรับซื้อสินค้าของผู้ผลิตค่อนข้างมาก และมีการตรวจสอบคุณภาพอย่างเข้มงวด ส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคกลางต้องเร่งปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน และคุณภาพสินค้าให้เป็นที่ยอมรับระหว่างประเทศ

๗.๔.๔ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้ง

๘. ปัญหาและประเด็นท้าทาย

- ๘.๑ ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ได้แก่ ปัญหาจราจร ขยะ น้ำเสีย น้ำท่วม มลพิษทางอากาศ ฯลฯ
- ๘.๒ ปัญหาการดูแลผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- ๘.๓ ทักษะกำลังแรงงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของภาค
- ๘.๔ พื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ลดลงจากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรม และเป็นการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก
- ๘.๕ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้แรงงานเข้มข้น และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ๘.๖ การท่องเที่ยวกระจุกตัวในกรุงเทพมหานคร และบางจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกไม่เป็นที่รู้จักและขาดความพร้อมจึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างในพื้นที่
- ๘.๗ มีสถาบันการศึกษาและวิจัยชั้นนำทุกระดับแต่ยังขาดการนำผลงานวิจัยที่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่ชัดเจน

๙. แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นภูมิภาคที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับทุกภาคภายในประเทศ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร และเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการระดับกระทรวง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยชั้นนำทุกระดับ สถาบันการรักษาพยาบาลที่ดีที่สุด รวมทั้งสถาบันธุรกิจ และสถาบันการเงินชั้นนำของประเทศ ขณะเดียวกันภาคกลางตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็น “อู่ข้าว อู่น้ำ” ของประเทศ และเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Southern Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางโลจิสติกส์ (Landbridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก

ดังนั้น การพัฒนาภาคกลางสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำเป็นต้องรักษาความมีชื่อเสียงของกรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองชั้นนำระดับโลกตลอดไป ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพพื้นฐานด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในการยกระดับภาคการเกษตรสู่เกษตรอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางโลจิสติกส์เชื่อมโยงทวาย (เมียนมา) กับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) เพื่อให้ภาคกลางเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเส้นทางการค้า การขนส่งระหว่างทะเลตะวันตกและทะเลตะวันออกในระยะยาว

๙.๑ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

จากแนวคิดและทิศทางการพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ “พัฒนารุงเทฯ ลุ่มหานครทันสมัยและภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง”

๙.๒ วัตถุประสงค์

๙.๒.๑ เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นเมืองที่มีความทันสมัย และเป็นเมืองนำอยู่น่าเที่ยวในลำดับต้นๆ ของโลกตลอดไป

๙.๒.๒ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีมีสุขทั้งสุขภาพกาย จิตใจ มีความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ และมีสภาพแวดล้อมที่ดี

๙.๒.๓ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่อง

๙.๒.๔ เพื่อฟื้นฟูและรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

๙.๓ เป้าหมาย

๙.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคกลางขยายตัวเพิ่มขึ้น

๙.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคกลางลดลง

๙.๔ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคกลาง	๒,๓๙๙,๐๙๑ ลป. (มูลค่า CVM ปี ๒๕๕๙)	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๕ ต่อปี
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคกลาง	๐.๔๐๖ (ปี ๒๕๖๐)	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๐๐	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๐๐	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๐๐	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๐๐	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๐๐

หมายเหตุ: ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายภาคกลาง ไม่รวมกรุงเทพมหานคร

๙.๕ ยุทธศาสตร์การพัฒนา

๙.๕.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
กรุงเทพฯ ได้รับการจัดลำดับเป็นเมืองน่าอยู่ที่ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	อันดับที่ ๙๘ * (ปี ๒๕๖๐)	ต่ำกว่า อันดับที่ ๙๗	ต่ำกว่า อันดับที่ ๙๗	ต่ำกว่า อันดับที่ ๙๗	ต่ำกว่า อันดับที่ ๙๗	ต่ำกว่า อันดับที่ ๙๗
สัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องของภาคกลาง	ร้อยละ ๔๓.๒๕ (ปี ๒๕๖๐)	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๔๕ ของปริมาณ ขยะที่เกิดขึ้น	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๔๕ ของปริมาณ ขยะที่เกิดขึ้น	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๔๕ ของปริมาณ ขยะที่เกิดขึ้น	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๔๕ ของปริมาณ ขยะที่เกิดขึ้น	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๔๕ ของปริมาณ ขยะที่เกิดขึ้น
สัดส่วนคดีชีวิตและทรัพย์สินภาคกลาง	๑๖๑.๒ คดีต่อ ประชากรแสนคน (ปี ๒๕๖๐)	ต่ำกว่า ๑๖๐ คดีต่อ ประชากร แสนคน	ต่ำกว่า ๑๖๐ คดีต่อ ประชากร แสนคน	ต่ำกว่า ๑๖๐ คดีต่อ ประชากร แสนคน	ต่ำกว่า ๑๖๐ คดีต่อ ประชากร แสนคน	ต่ำกว่า ๑๖๐ คดีต่อ ประชากร แสนคน

หมายเหตุ: *การจัดอันดับเมืองที่น่าอยู่ที่สุดในโลก World's Most Liveable City ๒๐๑๗ ของ The Economist Intelligence Unit (EIU)

แนวทางการพัฒนา

๑) เร่งพัฒนาระบบขนส่งมวลชนและระบบขนส่งสาธารณะ อาทิ รถไฟฟ้า รถเมล์ ฯลฯ เพื่อบรรเทาปัญหาจราจร และให้ประชาชนเข้าถึงบริการระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกสบายและปลอดภัยในการเดินทาง

๒) ก่อสร้างถนนวงแหวน เชื่อมโยงโครงข่ายเส้นทางถนนที่ยังขาดความเชื่อมต่อกับเส้นทางหลัก (Missing Link) และก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเพิ่มขึ้น ฯลฯ เพื่อลดปัญหาความแออัด

และค้ำค้ำของปริมาณการจราจรในเขตเมือง ลดปัญหาคอขวด เป็นการเชื่อมต่อโครงข่ายการเดินทางเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและลดเวลาการเดินทาง รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง

๓) จัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้มาตรการผังเมืองควบคุมการใช้พื้นที่ รวมทั้งคุ้มครองแหล่งอนุรักษ์และทัศนียภาพเมือง ตลอดจนการจัดทัศนียภาพของเมืองให้สวยงามมีพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะ

๔) พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สอดคล้องต่อความต้องการและเอื้อต่อการใช้ชีวิต รวมทั้งพัฒนารูปแบบและคุณภาพการบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิและบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ และออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการต่างๆ ให้สามารถรองรับคนทุกกลุ่มในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน (Universal Design) เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการต่างๆ อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

๕) ป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะ น้ำเสีย น้ำท่วม และมลพิษทางอากาศ ในเขตพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงและความเสียหายเป็นมูลค่าสูง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

๖) วางระบบป้องกันภัยอาชญากรรมและภัยก่อการร้ายในเขตกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ต่อเนื่อง รวมทั้งพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการจราจร และปัญหาความรุนแรงในสังคม โดยการใช้เทคโนโลยี การบังคับใช้กฎหมาย การปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ตลอดจนสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง เพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๗) พัฒนากรุงเทพมหานครเป็นเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ โดยการจัดทำผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการพื้นที่และพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่มีความน่าอยู่ อัจฉริยะ และสามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่ม โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งระยะแรกดำเนินการที่บางซื่อเพื่อเป็นต้นแบบพัฒนาพื้นที่รอบสถานีระบบขนส่งมวลชน และเมืองอัจฉริยะแห่งแรก (Smart City) ในไทย และภูมิภาคอาเซียน

๙.๕.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติและสร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการท่องเที่ยวทั่วทั้งภาค

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
รายได้จากการท่องเที่ยวภาคกลาง	๑๕๘,๒๒๕ ล้านบาท (ปี ๒๕๖๐)	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๕.๐	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๕.๐	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๕.๐	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๕.๐	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๕.๐ ต่อปี

แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ อาทิ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ขายหาดชะอำ-หัวหิน สนามกอล์ฟพระดัลโลกที่เพชรบุรี กาญจนบุรี และพระนครศรีอยุธยา ให้เป็นฐานการกระจายรายได้และการสร้างงาน โดยยกระดับคุณภาพของธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานระดับนานาชาติและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เชื่อมกับจังหวัดชุมพร และระนองของภาคใต้

๒) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกพระนครศรีอยุธยาอย่างยั่งยืน โดยฟื้นฟูบูรณะโบราณสถาน และเตรียมความพร้อมของเมืองให้สามารถรองรับภัยพิบัติ โดยเฉพาะอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) อนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของเมืองให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองด้านศิลปวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของชาติตลอดไป อาทิ พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองเก่าเพชรบุรี เมืองเก่ากาญจนบุรี เมืองเก่าราชบุรี เมืองเก่าสุพรรณบุรี และเมืองเก่าลพบุรี

๔) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เช่น กลุ่มประวัติศาสตร์และศาสนา กาญจนบุรี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ลพบุรี สระบุรี นครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี กลุ่มดูแลสุขภาพด้วยแพทย์แผนไทย อาทิ นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม และเพชรบุรี และกลุ่มท่องเที่ยวทางน้ำ อาทิ พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ปทุมธานี อ่างทอง และสิงห์บุรี โดยปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม มีความหลากหลาย และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดอย่างยั่งยืน รวมทั้งบริหารการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ

๕) เพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ตลาดสามชุก ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เกาะเกร็ด ท่องเที่ยวธรรมชาติสวนผึ้ง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ฯลฯ โดยปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล

๖) พัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน แหล่งผลิตสินค้า OTOP และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้มีเส้นทางหรือเครือข่ายการคมนาคมที่สามารถเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย เป็นการขยายเส้นทางท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ชุมชน

๙.๕.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของภาคกลาง	๑๐๗,๓๙๒ ลบ. (มูลค่า CVM ปี ๒๕๕๙)	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑.๙	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑.๙	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑.๙	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑.๙	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑.๙ ต่อปี
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาคกลาง	๑,๑๒๖,๔๗๙ ลบ. (มูลค่า CVM ปี ๒๕๕๙)	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๒	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๒	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๒	เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๒	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๒ ต่อปี

แนวทางการพัฒนา

๑) นำผลการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น นำผลการวิจัยและพัฒนาของสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติมาใช้ในการพัฒนาการผลิตข้าวในพื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพข้าวซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด เป็นต้น

๒) พัฒนามาตรฐานฟาร์มเพื่อผลิตอาหารปลอดภัย (Food Safety) จากสินค้าเกษตรหลักของภาค ได้แก่ ข้าว พืชผัก มะพร้าว โคนม โคนเนื้อ สุกร ไก่ เป็ด กุ้ง ปลา โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตสำคัญ ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม และประจวบคีรีขันธ์ เพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรคุณภาพสูง ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดเฉพาะและตลาดระดับบน

๓) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อยกระดับสู่ Smart Farmer และ Smart Farming โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและพันธุ์ที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

๔) พัฒนาความอุดมสมบูรณ์ทรัพยากรประมงทะเล โดยเร่งรัดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบเหมาะสม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เช่น การส่งเสริมการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการและวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมและพัฒนาการประมงพื้นบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการประมง เป็นต้น ในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งรอบอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ

๕) เพิ่มความสามารถการแข่งขันอุตสาหกรรมประมง (สมุทรสาคร) อุตสาหกรรมก่อสร้าง (สระบุรี) อุตสาหกรรมยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ (พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สมุทรปราการ) สู่การใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๖) พัฒนาทักษะแรงงานให้มีความรู้ขั้นสูง เพื่อยกระดับและปรับเปลี่ยนทักษะแรงงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม สามารถรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

๗) พัฒนากาญจนบุรี-ราชบุรี-เพชรบุรีตอนบนให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ และกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตในเมียนมา โดยเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนในการขนส่งสินค้า รวมทั้งยกระดับคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรมในพื้นที่ให้มีความทันสมัยและได้มาตรฐานสากลสู่ตลาดอาเซียนและตลาดต่างประเทศ

๘) ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs และ Start Up โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ อาทิ การนำงานวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการใช้กลยุทธ์การตลาด ฯลฯ เพื่อให้สามารถเริ่มต้นธุรกิจและเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙) ส่งเสริมให้อุทยานวิทยาศาสตร์ สถาบันวิจัย เมืองนวัตกรรมอาหาร ฯลฯ มีบทบาทในการขับเคลื่อนให้ภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าเพิ่มสูงผ่านการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมที่เข้มข้น

๙.๕.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม
ภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
คุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าจีนตอนล่าง	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) เท่ากับ ๓๑ - ๖๐ คะแนน (ปี ๒๕๖๐)	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดีมากกว่า ๗๐ คะแนน	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดีมากกว่า ๗๐ คะแนน	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดีมากกว่า ๗๐ คะแนน	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดีมากกว่า ๗๐ คะแนน	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดีมากกว่า ๗๐ คะแนน
สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ภาคกลาง	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๓๓.๘ ต่อพื้นที่ภาคกลาง (ปี ๒๕๖๐)	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๔.๕ ต่อพื้นที่ภาค	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๕.๐ ต่อพื้นที่ภาค	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๕.๕ ต่อพื้นที่ภาค	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๖.๐ ต่อพื้นที่ภาค	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๖.๐ ต่อพื้นที่ภาค

แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาแหล่งน้ำ และระบบกระจายน้ำ ในพื้นที่แล้งซ้ำซาก อาทิ จังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และลพบุรี เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการน้ำ โดยปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเดิม วางแผนจัดสรรน้ำเพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างพอเพียงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งจัดทำแหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็กกระจายในพื้นที่การเกษตรเพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

๒) ป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่เศรษฐกิจ ชุมชน แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก อาทิ จังหวัดชัยนาท อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ โดยเพิ่มแหล่งเก็บกักน้ำที่เป็นแก้มลิง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงจัดตั้งกลุ่มเฝ้าระวังภัยน้ำท่วม

๓) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทรุดตัวของแผ่นดิน รวมทั้งปัญหาการรुक้าของน้ำเค็ม โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

๔) หยุดยั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าและส่งเสริมการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี และราชบุรี โดยการปลูกป่าเพิ่มเติม และเพิ่มมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการบุกรุกป่า สนับสนุนสิทธิและบทบาทของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนไม่ให้เสื่อมโทรมลง

๕) ขุดลอกลำน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำและใช้ในการขนส่ง อาทิ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน ฯลฯ และเพิ่มประสิทธิภาพการเดินเรือ และปรับปรุงท่าเรือโดยสารสาธารณะในแม่น้ำและลำคลองสาขาที่สำคัญ อาทิ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และลำคลองสาขาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งฟื้นฟูคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าจีนตอนล่างในพื้นที่พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม และสมุทรสาคร

๖) พื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เสื่อมโทรม อาทิ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ โดยการจัดทำแนวป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น ปลูกป่าชายเลน และการทำแนวไม้ไผ่กันคลื่น แก้ไขปัญหามลพิษทางทะเล และชายฝั่ง โดยการบริหารจัดการขยะที่ลงสู่ทะเล และปราบน้ำมันในพื้นที่อ่าวไทยตอนใน

๙.๕.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
มูลค่าการค้าชายแดนภาคกลาง	๖๔,๙๓๓ ล้านบาท (ปี ๒๕๖๐)	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๐	เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๐ ต่อปี

แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง และรถไฟ เชื่อมกรุงเทพ – กาญจนบุรี เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของภาคกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ ให้สามารถเกื้อหนุนและติดต่อทางการพัฒนาระหว่างพื้นที่ได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

๒) เร่งพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบ้านพุน้ำร้อน อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้เป็นประตูเชื่อม Southern Economic Corridor จากท่าเรือทวาย-ท่าเรือแหลมฉบัง-ท่าเรือสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา-ท่าเรือวังเตา ประเทศเวียดนาม โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางและขนส่งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

๓) พัฒนามาตรฐานด้านชายแดนไทย-เมียนมา บ้านพุน้ำร้อน ด้านเจดีย์สามองค์ และด่านสิงขร เพื่อเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว กับเมียนมา โดยจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องกับการพัฒนาในอนาคต พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ระบบสาธารณสุขูปโภคและสาธารณูปการ จุดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน ตลอดจนระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

๔) พัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจของภาคกลางตามแนวแกนหลักการเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) โดยจัดเตรียมระบบสาธารณสุขูปโภคและสาธารณูปการรองรับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างไทยกับเมียนมา

๙.๕.๖ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาความเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสังคมกับทุกภาคเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวของภาคกลาง (GRP Per capita)	๒๔๑,๕๓๖ บาท (ปี ๒๕๕๙)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔	เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔ ต่อปี

แนวทางการพัฒนา

๑) เร่งดำเนินการแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงภาคกลางกับภาคอื่นๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งทางรางให้เป็นโครงข่ายหลักในการขนส่งของประเทศ และรองรับการเชื่อมโยงกับการขนส่งรูปแบบอื่นๆ เพื่อกระจายประโยชน์และโอกาสจากจุดความเจริญหลักของประเทศให้เชื่อมโยงไปยังพื้นที่ภาคอื่นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดการกระตุ้นการพัฒนาและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างภาค อาทิ

(๑) เชื่อมโยงภาคเหนือ ด้วยรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-พิษณุโลก และรถไฟทางคู่ ลพบุรี-ปากน้ำโพ

(๒) เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-นครราชสีมา และทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองบางปะอิน-นครราชสีมา

(๓) เชื่อมโยงภาคตะวันออก ด้วยรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ-ระยอง ทางหลวงพิเศษพัทยา-มาบตาพุด และรถไฟทางคู่ฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้า-แก่งคอย

(๔) เชื่อมโยงภาคใต้และภาคใต้ชายแดน ด้วยรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-หัวหิน และรถไฟทางคู่ประจวบคีรีขันธ์-ชุมพร

๒) พัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีขนส่งมวลชนในเมืองที่มีศักยภาพสำคัญ อาทิ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พระนครศรีอยุธยา และบริเวณเมืองชายแดนที่มีศักยภาพ รวมทั้งบริเวณใกล้พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อาทิ เมืองชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการนำร่องที่ใช้แนวทางการจัดรูปที่ดิน การผังเมืองควบคู่กับการพัฒนาเมืองแบบประหยัดพลังงาน

